

DrZellei – Máté KAT.2010július

Az EU CBRN politikája, aktuális nemzetközi és hazai feladatok

Az elmúlt 10–15 évben a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris (CBRN) anyagokkal való visszaélések egyre nagyobb jelentőséget kaptak, és emiatt a lakosság védelme érdekében a kormányok és nemzetközi szervezetek biztonságjavító intézkedéseket fogantatosítottak, különböző programokat fogadtak el. Noha szerencsére az ilyen anyagokat érintő események csak korlátozott számban fordultak eddig elő, az általánosan elterjedt nézet szerint a velük járó kockázatok miatt a megelőzés, felderítés és reagálás tekintetében feltétlenül összehangoltan kell fellépni.

CBRN politika az Európai Unióban

Ennek érdekében az Európai Bizottság megbízásából az Igazság, Szabadság és Biztonság Főigazgatóság (DG JFS) megkezdte az Európai Unió felkészültségének vizsgálatát. Az európai helyzet átvilágítása során kiderült, hogy az Unióban a CBRN-anyagokra nem állnak rendelkezésre közösen elfogadott fogalom-meghatározások, a korábbi uniós szakpolitikai dokumentumok csupán anélkül utalnak a váratlan CBRN-eseményekre, hogy meghatároznák, milyen eseményekről és milyen veszélyes anyagokról lehet szó.

Éppen ezért a 2001-es genti Európai Tanács arra ösztönözte a Tagállamokat, hogy közös erővel tegyék meg az első lépéseket a CBRN-fenyegetések uniós szintű kezelése érdekében. Ezt a felhívást 2002 decemberében az Európai Unión belül egy együttműködési program követte, amit 2004 decemberében a terrorfenyegetések és -támadások következményeire irányuló EU szolidaritási program váltott fel. 2005-ben, a londoni támadásokat követően a terrorizmus elleni küzdelem érdekében az Európai Bizottság a tagállamokkal közösen kialakította az Unió CBRN stratégiáját és megkezdte a CBRN Cselekvési Terv kidolgozását.

A munka hatékony elvégzése érdekében az Európai Bizottság 2008 februárjában CBRN-munkacsoportot hozott létre. A résztvevők a belügyi, igazságügyi, védelmi és egészségügyi

minisztériumoktól, polgári védelmi, sugárvédelmi és nukleáris biztonságért felelős hatóságoktól, kriminalisztikai intézetektől érkeztek. Az üléseken az uniós szervek (köztük az EUROPOL és az Európai Unió Ügynökségei) képviselői is részt vettek. A hatékony munka gyümölcseként elkészült zárójelentés lett az alapja az EU CBRN politika fő dokumentumát képező CBRN Cselekvési Tervnek. A Cselekvési terv 2015 végéig határozza meg a tagállamok és az uniós intézmények, ügynökségek feladatait. A Terv a CBRN védelmi munkák három fő területét (megelőzés, felderítés és felkészültség reagálás) irányozza elő, és 124 végrehajtandó intézkedést tartalmaz (15 vegyi, 17 biológiai, 25 radiológiai és nukleáris, és 67 horizontális, azaz mindhárom területhez kötődő tevékenység).

Nemzetközi feladatok:

Az új CBRN-szakpolitika számára az elsődleges cél, hogy a CBRN Cselekvési Tervben foglaltak megvalósítása révén csökkentse az Európai Unió polgárainak váratlan CBRN-események miatti veszélyeztetettségét, hogy európai szinten biztosítottá váljon a közös alapokon nyugvó reagálás, eseménykezelés.

A spanyol-belga-magyar EU elnökségi trió feladatrendszerében is kiemelt szerepet kap és kell, hogy kapjon a CBRN anyagokkal kapcsolatos eseményekre való uniós szintű reagálás folyamatos elemzése, fejlesztése. Ezt mutatja az is, hogy a spanyolok, elnökségük utolsó állomásaként, egy nemzetközi radiológiai gyakorlatot hajtottak végre a madridi Barajas repülőtéren. A gyakorlat elsődleges célja az volt, hogy az EU Polgári Védelmi Mechanizmus aktiválása révén a különböző országok gyorsbeavatkozó moduljainak együttműködését tesztelje, feltételezve, hogy a spanyol területen történt radioaktív szennyezettséggel járó szimulált repülőgép-balesetben (futómű elromlását követően leszállás közben a gép beleszaladt egy raktárépületbe, ahol kórházi célú radioaktív anyagokat tároltak) több különböző nemzetiségű állampolgár érintett.

Jelenleg a Cselekvési Tervben megfogalmazott tevékenységek végrehajtási szakaszánál járunk. Az Európai Bizottság ragaszkodva a munkacsoporti struktúrához, a tagállamok által delegált szakértőkből létrehozta a CBRN Tanácsadói Csoportot. A Tanácsadói Csoport feladata hogy javaslatokat fogalmazzon meg az Európai Bizottság számára a Cselekvési Terv végrehajtásával kapcsolatban indítandó projektekről, támogatási lehetőségekről, valamennyi horizontális kérdéssel foglalkozzon, és évente jelentést terjesszen föl az al csoportok elvégzett feladatairól. A Tanácsadói Csoport első ülésén **5 alcsoport**, egy vegyi, egy biológiai, egy

radiológiai és nukleáris, egy detektálási és egy veszélyes CBRN anyagokból álló lista összeállításáért felelős EU-listás alcsoport **kialakításáról határozott.**

Az alcsoportok évente kétszer találkoznak, ahol minden tagállam képviselője elmondhatja véleményét, megteheti hozzászólásait a Cselekvési Tervben megfogalmazott feladatokkal kapcsolatban. A 2010-es évre előírányzott kulcstevékenységei közül kiemelendő:

- a veszélyes CBRN anyagok Uniós jegyzékeinek összeállítása,
- védelmi képzések a veszélyes CBRN anyagokkal foglalkozók számára,
- a meglévő döntéstámogató eszközök pl. piszkosbomba kezelésére való alkalmasságának vizsgálata, valamint nagy épületekre (repülőterek, pályaudvarok) és metróhálózatokra vonatkozó transzport-, és diszperziós modellek kidolgozási lehetőségének vizsgálata.

Hazai részvétel:

Magyarországot az EU CBRN Tanácsadói Csoport ülésein az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) és az Országos Tisztifőorvosi Hivatal (OTH) képviseli. A vegyi és radiológiai/nukleáris alcsoport munkájában az OKF, a biológiai alcsoport munkájában az OTH képviselője vesz részt. Mivel a feladat igen komplex, ahhoz, hogy az országos helyzetről átfogó, és hiteles képet tudjunk adni Brüsszelben, felvettük a kapcsolatot a sugárvédelmi és nukleáris biztonságért felelős hatósággal, akik szívesen közreműködnek a radiológiai és nukleáris alcsoport munkájában. Jelenleg a 2011-re előírányzott feladatokkal kapcsolatos vélemények megfogalmazása tart, ami a nukleáris és radiológiai alcsoport soron következő 2010. október közepén megtartandó ülésének alapját képezi majd.

OKF Veszélyhelyzet Kezelési Főosztály

(6010)